

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація

В статті проаналізовано особливості та сучасний стан фінансування загальної середньої освіти в Україні. Запропоновано шляхи підвищення ефективності використання бюджетних коштів у галузі та вдосконалення фінансування загальноосвітніх навчальних закладів.

Аннотация

В статье проанализированы особенности и современное состояние финансирования общего среднего образования в Украине. Предложены пути повышения эффективности использования бюджетных средств в отрасли и усовершенствования системы финансирования общеобразовательных учебных заведений.

Annotation

The special particularities of the financing in national secondary educational establishments are analyzed in the article. The article also deals with modern problems of the general financing in educational sphere of Ukraine. The author offers some ways to increase the effectiveness of government capital using and proposes the improvements in this sphere.

Освіта як складова частина соціальної сфери для успішного функціонування потребує достатнього фінансового забезпечення. Фінансування освіти - це система економічних відносин з формування, розподілу й використання різноманітних фінансових ресурсів у галузі освіти. Внаслідок дії цієї системи утворюються фінанси освіти - різноманітні фонди фінансових ресурсів для забезпечення функціонування закладів системи освіти [99, с.4].

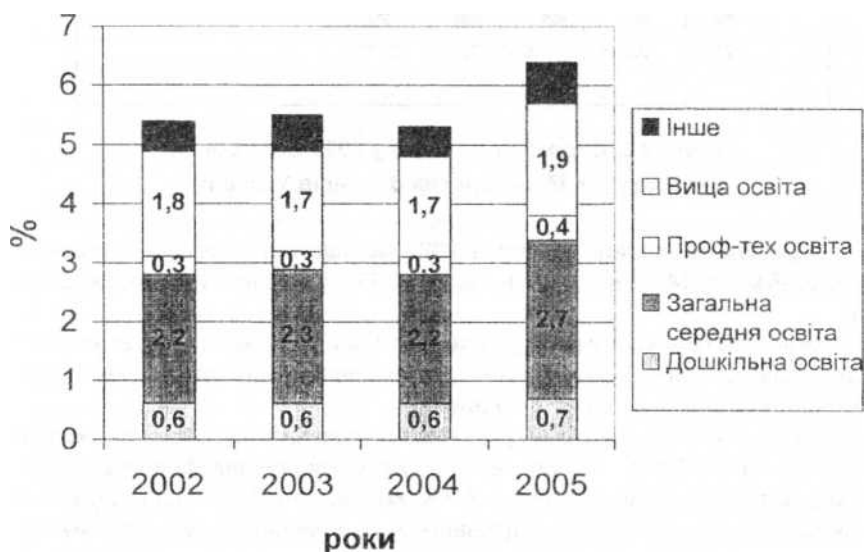
Особливий характер освіти як суспільного блага змішаного типу зумовлює складність її фінансування. З одного боку, вона фінансується державою, з іншого - фінансування може відбуватися не тільки з державного бюджету, а й з інших джерел.

Проте переважною формою фінансування освіти продовжують залишати-

ся державні ресурси. Провідна роль держави у цьому процесі полягає у прямому фінансуванні з бюджету, регламентації використання інших фінансових джерел, формуванні гнучкої системи фінансового управління.

У 60-70 роки ХХ століття загальною світовою тенденцією стало зростання видатків держави на освіту. Причина цього - поширення погляду на освіту як продуктивну діяльність, а на витрати на неї - як на високорентабельні інвестиції. З цього часу стала переважати думка, що 5% ВВП на освіту - є мінімальними необхідними для забезпечення її розвитку.

Починаючи з 2001 року видатки на освіту в Україні поступово зростають і досягають у 2005 році 6,4% ВВП, хоча це менше задекларованих Законом України «Про освіту» 10%.(Рис. 1).

**Рисунок 1. Структура видатків на освіту
із розбивкою по рівнях освіти, % ВВП [50, с.219]**

У 2003-2007 роках обсяги видатків за функцією 0900 «Освіта» зведеного бюджету склали відповідно 15,0; 18,3; 26,8; 33,1 та 38,1 млрд. грн і зросли в 2,5 рази, видатки державного бюджету - в 2,1 раза, а місцевих бюджетів - в 2,3 рази. (Рис. 2.)

рема, освіти.

Фінансування середньої освіти в Україні здійснюється за рахунок коштів, які виділяються з державного бюджету по регіонах відповідно до загального обсягу ресурсів місцевих бюджетів, фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня та приведеного контингенту учнів різних типів навчальних закладів за відповідною формулою. Норматив бюджетної забезпеченості одного учня не враховує видатки на утримання приміщень, поточні видатки, капітальні ремонти, перепідготовку педагогічних працівників інші. У формулі не передбачено коефіцієнти бюджетної забезпеченості для дітей з особливими потребами, які навчаються в загальноосвітніх школах, та для закладів нового типу.

За означеною формулою визначаються обсяги видатків з відповідного бюджету на освіту в цілому по регіону. Розподіл, коштів між загальноосвітніми навчальними закладами за існуючою практикою здійснюється на основі затверджених індивідуальних кошторисів. Проте при такому порядку розподілу важко здійснити єдині підходи та уникнути суб'єктивізму з боку головних розпорядників при визначенні потреби окремих закладів у бюджетних коштах. Тому під час визначення граничних асигнувань в розрізі навчальних закладів доцільно запровадити, як і при визначенні обсягів бюджетних асигнувань регіонів, формульний підхід.

Розв'язати хоча б частину проблем щодо фінансування загальноосвітніх навчальних закладів можна шляхом підвищення фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня загальноосвітнього закладу, у якому врахувати, крім видатків на зарплату, ще й видатки на утримання приміщень, поточні видатки, капітальні ремонти, перепідготовку педагогічних працівників інші. Передбачити у розрахунковій формулі мінімальних видатків на утримання закладів освіти коефіцієнти для дітей з особливими потребами, які навчаються в загальноосвітніх школах, та для учнів закладів нового типу.

З метою дотримання єдиних підходів до планування, розподілу коштів, формування індивідуальних кошторисів, підвищення ефективності використання наявних фінансових ресурсів на утримання загальноосвітніх навчальних закладів запровадити, як і під час визначення обсягів бюджетних асигнувань регіонів, формульний підхід до визначення граничних асигнувань в розрізі навчальних закладів.

Підвищення результативності використання наявних бюджетних коштів можна забезпечити застосуванням програмно-цільового методу формування бюджету, який є інструментом ефективного управління бюджетним процесом у середньостроковій перспективі. Його впровадження дозволяє оцінити ефективність використання коштів бюджету, оскільки при контролі акцент робиться на оцінці результатів виконання конкретних програм.

Практика державного фінансування освіти не може бути сталою і незмінною,

необхідність підвищення її економічної ефективності потребує вдосконалення всього фінансового механізму: податкової бази, нормативного визначення обсягів фінансування, системи міжбюджетних відносин. Нагальною є потреба формування прозорого, цільового, стимулюючого характеру фінансування середньої освіти з посиленням елементів відповідальності та зменшення впливу суб'єктивних чинників на процес прийняття фінансових рішень.

Література:

1. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія). - К.: КНЕУ, 2001. - 240 с.
 2. Звіт №36671 - ua. Створення фіскального простору для економічного зростання. Огляд державних фінансів України, //www.worldbank.com.
- Зятковський І. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посібник. - Тернопіль. Економічна думка, 2003. - 329 с.